

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: 1. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomban vagy külföldi tartományokban kívánatos példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik s pontosan és jutányosan közöltek.

Aprilelejen kezdődött '45. évi példányokkal borítéktalanul 2 f. 40, postán 3 fr. 30kr. szolgálhat a' szerk.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Adakozások, megtiszt. névmagyarítás. Tanodáink organisatiójáról. Csongrád megyei közgyűlés. Beregmezőben árviz miatti inség. Ersekújvári iskolákat illető érdekes adatok. Budapesti napló. Egy két szó a viszszaütásra.

Amerika (Tyler nyilatkozata a rabszolgák-kereskedés ügyében; Texas bekebelezése a szenatusban megismerve; Polk székfoglalási innepélye; S. Anahoz intézett vádpontok.)

Spanyolország (Ujabb öszszeesküvések; egyházi javak ügye; Izabella férjhezmenetéről; híj Liszt F. Lissabonból elutazott.)

Anglia (Néger rabszolgák ügye az alsóházban; adatok a rabszolgakeresk. ismeretéhez; husvét szünet, repeal, vasúti szerencsétlenség.)

Franciaország (Sajtóvélemény Soult javaslatairól; bekövetkezhető változások a ministerség körében; statist. adatok Páris erősségeiről.)

Schweiz (Izgatások a nép között; véres ütközet; szövet-séggügyi határnap)

Magyar- és Erdélyország.

Ő es. kir. felsége az éhséggel küzdő árvamegyeiek számára, a kir. kincstárból már ezelőtt rendelt 1000 pfgó frton kívül, legujabban az 1830dik évi koronázási díjból 10,000 pfgó frton kegyesen megajánlani méltóztatott; nemkülönben a szepesmegyei inséggel küzdő szegényeknek 3000 pfgó frton kegyeskedett a kir. kincstárból kifizetni. Ferencz Károly főhg ő fensége 1000 fl pfgónek kifiztetését rendelé azon meghagyással, hogy ez öszszeg harmadrésze a szepesmegyei magyarai járásbeli szegények fölségelésére, a többi pedig az árvaiak számára fordítassék.

Ő es. kir. ap. felsége a Prágában's vidékén dühöngő vizár által károsult lakosok's inséggel küzdő szegényebb osztály fölségelésére 40,000 pfgó frton kegyeskedett megajánlani's ez öszszeg haladék nélkül es. kir. fenséges főhg István Csehország kormányzójának legkegy. átküldéni méltóztatott.

Ő es. k. fels. az anyakirályné a vizár következtében inséggel küzdő prágaiak fölségelésére alakult társulatnak 5000 pfgó frton legkegyelmesebben kifiztetni méltóztatott, mely öszszeg rendeltetési helyére azonnal elis küldetett.

Ő es. kir. felsége Ambrózy István és György testvéreket magyar bárókká emelni's Vazlavovicz Ferencz és József testvérek vezetéknévöknek, Várhalmi-ra változtatását kegyesen megengedni méltóztatott.

Gyáralapító részvénytársaság. Ezennel a t. részvényes urak emlékeztetébe hozatik, miszerint a társaság további fen- vagy nem maradásáról tanácskozó közgyűlés a' megye terében délelőtti 11 órakor mai napon fog tartatni. Kuthy Lajos m. k. egyesületi jegyző.

Tanodáink organisatiójáról. II. (A' közoktatási nyelvről.)

These are the effects of the old system; the postponed education and the neglected tuition of infants. L. Brougham
The literature of France, Germany, England, are at least as necessary... as that of Rome and Athens... it is necessary to speak the one, and it is not necessary to speak the other. Bulwer.

Hajdani jelesebb polgáratokban a' nevelés fölve, azon vezéreszme, mely azt minden elemeiben áthatja, 's mely annak felsőbb egységet kölesönöz, nem más volt, mint: a' honpolgári jeleség. Ez volt Hellas, ez Roma nevelési rendszernek főelve. De ezen elv, mint minden akkori rendszer, azon szép idők életforrásából merítettett, ez elvet az élet kölesönözte a' tudománynak. Így volt ez akkor's nem is lehetett másként. Akkor az egyediség teljes mellőztével minden a' polgáratra vitett vissza. Innen Plato republicájában, Aristoteles politikájában szorosban egybekötik a' nevelést az uralkodó statusszerezzerrel. Nálók az országlás és nevelésben elválatlan kapcsolatban állanak. E tanok sokáig a' régi tanodák rejtélyes kárpitjai mögött rejtettek, míg egyoldalúságukból kitisztulva újra napfényre jövének, hogy Európa polgárisodását elősegítenék. Rómát később óriásira növekedő hatalma kiemelte a' patriarchalis elkülönzés keskenyebb köréből's ő volt első, mely idegen forrásokból meríté tudományos ismeretét, mely sajátos humanismusával számos nemzet isteneit honosítá meg keblében. De soha el sem is érte mestereit's legnagyobb íróin is észrevehető az utánozás. A' különben bámulatos művekben nem ritkán ragyog idegen fény's kitétszik hogy Horácz intése nem hangzott el hatástalanul közöttük. —

Középkorban az egyoldalú utánzás elől minden természetes kifejlést's Európa minden nemzetei Róma irodalmi járma alá estek. De az idegen növény halványon tenyészett's elfajzott a' kor életlő homályában. Majd Olaszthon törekvés's Bizancz

elbukta után a' műveltség uj világa áradott el. A' nemzetek felnyiták szemüket, 's ekkor egy az emberi méltósághoz legillőbb küzdés neme állott be, a' nevelés fölve, annak fővezéje, a' tanítási rendszer, a' vehicularis nyelv'st. felett. A' mult század elején elhatalmazott pietismus sok tekintetben üdvös törekvései mellett is igen korlátolt és egyoldalú volt. Innen a' század közepe felé nem bírta már az idő hatalmasan működő szellemét fölfogni — 's azt átdolgozni. Azonban ennek is egyik főbb vezéje levén a' real-isméretek terjesztése, e' részben közel állott a' philanthropismushoz, 's kétségkívül ez is nem kevésbé segíté elő azon szellemi kényszerítés kiténtetését, mely a' tanodákat áthatotta. E' gyöngé kezdet eredménydusabb mozgalmakat idézett elő's a' philanthropoknak maradtott fen a' dicsőség; világosabban kimutatni a' tanodáknak, mind a' statuscéllettel, mind a' tudományok és művészet terén teljes pezségben levő elemekkel öszszetűközést. Az élet az embert erkölcsileg szabad lénynek tekinté's az iskola, az egyediségre semmit sem hájtva, őt gépszerű uniformításra kárhoztatá. Elkéseredve tehát ennek a' kor kívánatival's mozgalmival öszszemillésen's a' mind alaki mind anyagi fejlődést előlő visszafeléket, hadat üzentek minden főállónak, 's ha győzedelmeskednek, egy lökessel oda varázsolják a' nevelés egész rendszerét, hol tán általányossá válándó volna azon forradalom, mely csak egy pontjából is egész földrészünket átrázkodtata.

Minden egyoldalúság eltérés az egyenes ösvényről. Azon elv: az ember van a' polgáratért, épen egyoldalú, mint megfordítva; a' polgárat van az emberért. Ember, Honfi, Világpolgár egymás körébe vágó's csak elméleti tanokban elvonható fogalmak. Jó ember csak az, ki jó honpolgár, 's a' jó honfi, jó világpolgár is. Ki egyikében ezen köröknek rosz, lehet a' másikban hasznos, de jó soha sem. Ki „liberal au dehors et despote chez lui“ épen úgy rosz ember, mint megfordítva. E' három fogalom között a' haza némi előjogokat követel; mert ez azon kör, mely az ember és világ között mintegy közepon áll. Ebben kell közponatosulni minden erőnek's ebben kell mindennek növekedni's érne, mielőtt tágasb körbe emelkedhetnék. A' leghasznosb találmányok, a' világbölcsék nagyszerű tanjaik, maga az Istenember mennyei kinyilatkoztatásai is e' keskeny körből emelkedtek szét világot boldogítani.

A' philanthropok heveségükkel játszák el győzedelmöket. Ők a' nevelés körében minden régít le akartak rombolni's egészen új rendszert teremteni. Holott a' régi rendszer kijavítása, kiegészítése's fokoztatása egyoldalúságtól is megmenté vala őket. Nem jó semmi a' természetben — mint Minerva Jupiter agyából — tökéletes alakban elő. Mindennek fejlődésében át kell menni az érés és tökéletesedés phasisain. Egyébiránt minden elhártenkedés ellenre is a' philanthropicus törekvésnek, mint a' láthatár felett elvonult égi viharok megvölt üdvös hatása. Felrázta ugyan is a' nevelést dermedtségéből, kiüzte iskolákból az automati feszességet, 's mintegy mozgásra, működésre éleszté az egész rendszert. Ezentul e' magnak még hosszasan kell elvetve maradni, míg mintegy megdicsőített alakra keelve megtermi édeni gyümölcsét. Mert jelenben azon régi elv: a' classicus világot tenni a' műveltség alapján, a' felsőbb intézetekben győzött. De van e' győzelme eléggé biztosítva? Fog e' azzal későbbben a' gyakorlati élet mezején mindig erősödő közszellem kibékülni? Kétkedem. —

Mi a' Humanismus győzedelmének örvendünk. Nem mivel minden ujjban európai műveltség a' régi-ben gyökerezik, mivel a' classica literatura az értelmet világosítja, mindenben egy szép multat egyenvalosítván a' jelennek; mivel a' képzelet világát új és nemesb alakokkal népesíti — a' szemlélődésre tágosb kört nyit'st. hanem's főként mivel csak ez szállíthat fokoztatni, 's így egyedül üdvös eredményel

azon határig, hol már egy más rendszer uradalma kezdődik. Mindenben csak a' fenállónak célszerű módosítása az, mely minden tökéletesítés lépcsőzetét teszi, mely leginkább van hivatva „elkészíteni az ur utját a' pusztában“ Kétségkívül előjövend az idő, melyben a' régi irodalom úgy át leend ujjannyelven dolgozva, hogy az nagyobb részt e' külalakban is kielégítendi's a' kufókhoz csak hermeneuták, archaiologok's kiket magasb vágy lelkesít, járulandnak. Elég leend e' az idejuthatásra egy, elég e' két század? Nem tudom. Annyi bizonyos, hogy semmi sem volna képes itt a' dolgot természetes fejlődéséből minden esetre korán érettségre erőtetni, mint a' régi rendszer korszerű módosítását gátló megátalkodottság. —

Igen messze vezetne, ha vizsgálni akarnók: minő reformok's mely sikerrel tétettek és tétetnek maig is világszerte a' nevelés mezején. Vételkedve működik e' téren Albion partjaitól a' Newaig minden nagyobb's kisebb nemzet. Mi is, ha e' tére vetjük szemünket, látjuk ugyan, hogy köztanodáinkban többnél több a' hiány; de látjuk egyszersmind, hogy a' kormány nem viszi közönyös érzellemmel a' hátramaradás rajtunk borongó átkát; hanem tettleg lépett föl a' reformok mezejére's ezzel reményt nyújtott az oda juthatásra, hova még igen kevesen értek el, hova Frank- és Angolhon, Európa legműveltebb nemzetei, véleményünk szerint egy Guizot's Brougham lelkes törekvésit méltányolva, szinte csak ezután jutandnak el. Jól rendezett's a' status által organisált iskolaszisztem kidolgoztatása, annak előterjesztése's alkalmazása: nem lehet egy két üres óra, egy két aphoristicus vélemény eredménye — Ki e' téren intézkedést áldáshozókká tenni akarja, azokat gondosan öszsze kell vetnie az élettel; mert a' társasélet mezején minden csak az uralkodó elemekkel öszszetvetve jó vagy rosz, üdvös vagy veszélyes. Mi különzetesen a' köztanodák ujja létegesítettését (organisatióját) illeti, annak mindenek előtt minden elemé feltételezi a' közoktatási nyelv elhatározatását. — Már mintán nyelvünk a' törvényhozás mezején kivitta diadalát, a' köztanodákban pedig ujabb kir. rendelet által számára, ha kissé keskenyebb is, de előbbi állapotjához képest igen tiszteletes hely jelöltetett ki, itt a' nyelv érdekében felszólalás, főként ha a' rendelet (miről kétéltetni sem akarunk) általányosabbá tétetik, nem volna ment egy kis tulságoskodás gyanujától. Nem a' nyelv tehát, hanem a' tudományos műveltség, egy korszerűbb tanítási rendszer lehetségessé tétele az, mit vizsgálat alá venni nem leend érdektelen.

A' nyelv a' kir. rendelet életbe léptetése mellett ki bírja vinni a' magáét. De meg fog e' azzal szüntetni tanintézetinknek az élettel küzdése? Még megismereni sem merem. A' nyelvet az élet maga is pártolja, 's annak élni kell, ha mindjárt eleinte meg fogják is némelyek kísérteni, egy homályos származási rokonságra hivatkozva — melynek kora aligha nem azonos a' minden népeket egy törzsekben egyesítő vízőzónával — meggyengíteni egy évezredes — mindenben testvéreileg osztózó rokonságot. Mert hogy a' nyelvi rokonság a' közös származásnak nem bízso jele, például szolgálhatnak a' román néptörzsökök. Ugyan ki fogja állítani, hogy a' lusitanok, iberek, celták, wlaokok'st. maradécai, a' latinokkal egy származásnak lettek volna? Valóban nem méltatlan-ság kétkezdve kérdezni e' haza fiaitól: ha fog e' több visszavonást szülhetni a' nyelv, a' nemzet nyelve, melytől e' haza egy évezred óta neveztetik, melyet a' gyermek félév alatt játszás közben sajátjává tehet? Nem, ennek nem szabad történni! 's ha még is igen, akkor ez egész néptömeg jövendője örökös zavar és szolgaság. Ennek eltávolítására mindent, mi az elágozást és szakadást elősegíthetné, a' jog és erkölcsiség korlátai között célszerű intézkedések's módokkal elhárítani, a' kormány's mindnyájunk legszebb, legszentebb kötelessége. Ugyanazért sajnós: hogy midőn 44 gymnasiumra nézve, a' magyar nyelv behozatala elhatározatott, a' többi 17re az

... zék.
... ni tisztség épí-
... és 21. sz. alatti
... is járulhatnak,
... kirekesztetnek.
... k, hogy fenebb-
... írásbeli ajánla-
... melyek az árve-
... újítandók. 1-3
... ény.
... ár rendelkezé-
... tói kerületben,
... a' huzati tisztt.
... ajus őén szokott
... nov. 1től kezdve
... ő évre követk.
... adatnak, ugy-
... árosóságban:
... is és italmérés a'
... óban.
... iza-utcaizai korca-
... korcsma.
... g Koczegben.
... jog a' novoszeli-
... rési jog Huszon.
... ti nagy uradalmi
... n:
... fogadó a' vámnál
... , szabad italmé-
... n:
... fogadó a' város-
... ggal.
... fiúidó várhegyen.
... ye n:
... korcsma szabad
... almi malom.
... a' l' a' n:
... malom.
... v a' n:
... almi malom.
... b' handalban:
... jog.
... o s o n:
... malom.
... in a' n:
... i korcsma szabad
... korcsma szabad i-
... szabad italmérés.
... i szabad italmérés.
... kozók tehát a' fent
... en reggel 9 órakor.
... zzel ellátva, meg-
... árverési feltételek
... zett tisztartónál,
... udv. kincst. szám-
... gláthatók. Budán,
... 3-3
... elés.
... ir. udv. kincstár ré-
... é tétetik: mikép a'
... yok neve'ő intézeté-
... egy nemtelen szár-
... tviselői növendék-
... rálni. Az illető szü-
... tehát értesítetnek,
... legtovább f.é. aprí-
... árólag a' m. k. udv.
... atalába nyújták be.
... g ennek elnyerésére
... velő-intézetbe jutni
... ek csak valóságos m-
... sági, bányászti, vagy
... mazású tiszt leányai
... följobb 12 évesek le-
... lező levelekhez kü-
... eredeti bizonyítvá-
... ek, ugymint: a) a' nő-
... ; b) annak nemtelen-
... bizonyítványa az il-
... himlőoltási, vagy ar-
... ny, hogy a' növendék
... ből szerencsésen ki-
... bizonyítványa a' nő-
... állapotjáról, és ép
... gre
... lező levelekben az is
... ány élő gyermekek
... n az illető atyáknak,
... , és mennyi időt töl-
... léses atyák kincstári
... 2-3

előbbi ó humanisticus intézkedések meghagyattak. Holott azokban kellene leginkább alkalmat nyújtani az intelligenciát képviselő zsenge nemzedéknek tanulmányai folytathatására 's magának a' hivatal-képesség 's csaknem minden e' hazabani előmenetel 's kitűnhetés főkéllékéveli elláthatására. Midőn ez ohajtás kérdésbe hozatnék: tanácsosabb volna annak eldöntését gyermekeik jövődjét szívükön hordó atyákra, mint bármilyl miveltségü helybeli iskola-igazgatókra bízni, 's erősen hiszem a' szavazat többsége véleményemet fogná megerősíteni.

A' k. kormány mintha legvérmesb ohajtásunkat — tán némi kárpótlás gyanánt a' hosszas várokozásért — egyszerre akarta volna életbe varázsolni: a' magyar nyelvet — közoktatási nyelv gyanánt minden tanodai osztályra, egyszerre rendelte alkalmaztatni. Ez azonban csaknem több mint mennyit akarhatánk. De az alkalmazásban nyelvünk csak az előbbihez fogatott, 's ezzel csak megszagattatott az eddig fenálló egyszerűbb tanódszer; 's ez nemcsak hogy kevesebb mint a' mit ohajtánk, sőt a' tudományos miveltségbeni előhaladás tekintetéből szerfölött aggasztó. A' következők tán elégségek leendnek e' véleményt több oldalról felvilágosítani.

Kit csillagzata nevelői 's tanítói pályára vezetett, lehetlen volt nem tapasztalnia, hogy nincs e' pályán fáradszóbb, lassabb és gyakrabban sikeretlen törekvés, mint a' növendéket valamely holt nyelven beszélni megtanítani. Ebben olykor még a' jó Montagne gyakorlati útmutatásai sem termék meg a' kívánt gyümölcsöt. Egy holt nyelven beszélni különös észtehetség kívántatik. E' tehetség csak néhány kitünőbb capacitas sajátja: il est donné par surcroit á certaines natures — holott annak értethésére mindenki kisebb nagyobb szorgalommal eljuthat. Számos kitünő eszű férfit láthatni, ki a' tanodák utolsó padjai felett kinosan vergődött át az élet szinpadjára, mivel mint némely a' Mathesisben, úgy ő a' latin nyelven a' mit értett sem volt képes előadni. Ki pedig a' tanulmányokat — mint Horác gyönyörű ódait — betűről betűre tanulta: az illy szerencsétlen közönségesen iskoláiban végezte be a' tanulást.

Az említett eddigelő sem csekélynek tapasztalt bajosságot az újabb rendszer csaknem a' legyőzhetlenségig nagyobbítja. Ugyanis eddigelő minden latinul tanított, a' növendék még anyja házában, sőt anyjától is tanult néhány latin kifejezést; mégis hány reményteljes ifju kiroztatott sikeretlenül, míg néhánynak szajkó nyelvéről értelmetlenül pergett le az iszonyú tudomány. Eddig csaknem minden a' latin nyelven beszélni vitetett vissza, a' beszélni uton utfélen, mindennemű ellenörködéssel, még Bálám jámbor utitársával ékesített fatáblákkal is kívánták biztosítani; 's mégis az eredmény ritkán volt egyéb, mint egy barbár, a' latinhoz csak hasonló diák nyelv. Már ha ez így volt eddig, mi fog történni ezután? Midőn a' kettős nyelven tanulás mellett nincs sem elég idő, sem elég alkalom adva a' növendéknek magát a' holt nyelven beszélni annyira belé gyakorlani, hogy azon a' latin nyelven tanítandó nagy tanulmányokat megtanulhassa, vagy mi kívánatos, értelmesen maga szavaival előadhassa. Hanem tán erre azt fogja valaki mondani, hogy a' külföld jelesebb gymnasiumiban, vagy ahoz hasonló tanodáiban, écoles secondaires-eiben, mind a' mellett hogy csak a' romai classicusokat tanulják latinul, még is szinte beszélni e' nyelven. Erre azonban nem lehet mellőzni azt, hogy azon tanodák egészen másként vannak organisálva ottan, mint például Frankfurtban. — Weimarban, vagy általánosán Frankhonban a' Colléges royauxban 'stb. a' gymnasiumi évek száma 6 — 8, nálunk 5. Azokban a' tanulmányok elkülönítve adatnak elő, 's minden tanulmányának külön órája van. Mindenikben a' normalis elosztás szerint az egy hétre határozott 30 — 32 tanulási órából a' latinra egyedül 10 — 12 's több óra esik — nálunk az egész hétre eső tanulási órák száma 18, melyek alatt minden vegyesen tanítatik. Ebből nem volna bajos közép idomos számításal kimutatni, hogy nálunk a' latinra, a' másol csupán arra fordítatni szokott időnek alig jut egy harmadrésze. Mind a' mellett amazokban a' latinra többre nem terjednek, mint a' szóvali fordításra 's némely írásbeli gyakorlatokra. Így például Weimarban: a' gymnasiumi tanulás 8 évig tart 's felsőbb osztályaiban a' romai classicusokat németre, a' görögöket latinra fordítják, egyébiránt a' latinra egészen a' classicusok körében maradnak. Nálunk

ellenben szinte minden alapul szolgáló ismeret latinul tanítatni rendeltetik, 's csak némely segéd-tudományok adatnak magyarul. Már a' tudás minden ágainak külön műszavai, külön műkifejezései levén: ugyan mikor fogná az ifju magát a' latinba annyira begyakorolni, hogy azon haszonnal tanulhasson? Ha pedig ez oly bajos a' született magyarnak, ki csak a' latint kénytelen tanulni: miként fogja a' nem magyar ajku mind a' magyart mind a' latint már a' gymnasiumban elégségig begyakorolni? Igyekezni, törekedni fog. De mire? Arra, mit a' világban sehol gyakoroltatni nem tapasztal; mit tán a' profanustól szükségtelennek gúnyoltatni, az avatottól czélszerűtlenül használnak mondatni hall? Látjuk ugyanis hogy a' latin nyelven tanítás végső küzdésben van a' közvéleménnyel, 's ez itt épen nem megvetendő: mert az ember nemesak az iskolának tanítványa, hanem minden tárgynak, mely őt környezi, minden helyzetnek, hova őt a' történet veti, következőleg a' közvéleménynek is. Kétségkívül mindenki együgyű tudatlannak tartaná azt, ki a' classicusok ellen szólaná. — „Ki megvetést színelne azon nagy munkák iránt, melyek megvilágosítottak egy időszakot, és majd feljulásuk után egy más időszak setéségét osztalák el.“ Azonban ajánlja valaki a' latin beszédet 's már gúnymosollyal felelnek 's az illyennek compilált czifra phrasaisára eszébe juttatják, mit a' nagy porosz király monda Ernesztinek. — Mondjuk a' növendéknek hogy a' classicusok ismerete az elmét miveli, az érzést és izlést nemesíti 'stb. azt megérti, elhiszi. Mondjuk továbbá hogy a' latinul vagy görögül beszélni szükséges vagy csak hasznos is, mondjuk, mondám: ha tetszik; de aztán ne vegyük rossz néven, ha ezen kétkedni merészel. —

Nem pusztá gyanítás, hanem hosszas tapasztalás által megerősített igazság az, hogy a' régi nyelvek illy módoni tanulása azon irodalmak ismeretecak gátolja; mert az azon nyelvekeni beszélni épen nem eszköz a' classica litteratura ismeretére. Mi mindent, még imádkozni is latinul tanultunk, 's még is van e' ma miveltbb nemzet, hol a' görög és romai irodalom ismerete gyérebbe mutatkoznék mint nálunk? Noha, dicsekvés nélkül legyen mondva, nálunk maig is minden Spectabilis és quasi-Spectabilis beszélni diáknak; csak hogy mind e' gyakorlottságunk mellett is, mi Róma nagy szellemeivel sokkal furesséban járnánk, mint járt a' „Romai Éjszakák“ jeles szerzője. —

A' humanismus fölveti, „a' classicus világot teni az újabb tudományos miveltség alapjául“ — kétségkívül szép és kívánatos, de ezen elvnek czélszerűtlen alkalmazása, annak csaknem — teljes megvakasát okozta. Semmi sem esökkenetheti inkább a' classicai ismeretek terjedését, mintha annak folyama medrén tul csapongva — mindent örvényébe sodor. A' dolgok általánosítása egyik főhibája nemünknek. Mihelyt valami egyben hasznosnak mutatkozik, abban azonnal panaceát vélünk rejleni; pedig minden tárgynak megvan a' maga köre, melylyen kívül minden mozgása 's működése csak félszeg bizegés. Amaz antik szépségü phaetonok, — a' pulvis olympicus-lepte curriculusok, azon világnagyok hamvait rejtő szent urnák 'stb. drága emlékei egy szép kornak, szemlélsők szent gerjedelmet éleszt, 's az izlés, erény, értelem geniuszai lebegik körül, 's valódi profanatio volna azokon hordani pro-sai korunk tanjait az élet terére.

Legyen nemesak a' latin hanem a' görög nyelv és litteratura is — főkép gymnasiumokban — a' legfőbb tanulmány. Eszközöltessék minden czélszerű módon ezek terjedése; csak soha ne az azokon beszélni által. Mert ezek ismerete nem tételezi fel a' latin nyelv vehicularis méltóságát; sőt ellenben állithatni, hogy csak akkor fog a' classicusok tanulása 's ott általánosán a' tudományos miveltség kezdődhetni, hol a' latin nyelven tanulás végződik. Mindaddig nem menekszünk 's nem menekhetünk meg a' classicusok terméketlen 's csupán grammatikai felfogásától, míg összezavarjuk a' szerepeket, magát a' nyelvet tüzven ki czélul, az irodalmat eszközé aljasítjuk. Ha ez nem így volna, lehetne é minden figyelmet egyedül a' latinra fordítanunk? Nem szükség említeni, hogy a' latin nyelv nem általános kulcs a' classicus világ kincstáraihoz. Erre a' görög is 's tán még inkább megkívántatik. Valóban bámulatos, mily kevés figyelem fordítatik nálunk a' hellen irodalomra, mily kevés ismeretsek Hellasz kincsei, — illac omnium doctrinarum inventrices Athenae! vagy Broughamként „a' világ

azon legszebb részecskéje, melyből költészek, történetírók, bölesészek, szónokok, hazafiak, a' diésőség oly szakadatlan folyamával tüntek elő!“

Azon vélemény, „mintha a' holt nyelvekeni beszélni elősegítne a' tudományosságot“ esalatkozás. Mert igaz ugyan, az tudókéletesen egy nyelvet, ki azt jól érti, azon olvas, ír és beszélni is. De ez utóbbi tulajdonság csak a' gondolatok egymással közlésére szükséges. Erre pedig legalkalmasb mindenkinek anyanyelve, vagy valamely élő nyelv. A' holt nyelveknek még csak kimondását sem ismerjük, 's olykor az azokon beszélni idegent alig érthetjük. Miért törekedni tehát annyi fáradsággal oly czélra, melynek haszna, ha nem semmi — mindenesetre édes kevés? — olly tulajdonságra, melynek megszerzése tantae molis erat! 's még is midőn végre valamely diákos emberrel találkozunk, a' sok vulgo ez, vulgo amaz után, mentegetődzünk, hogy az ember még anyanyelvét is elfelejté, ha nem gyakorolja? Valóban a' romai és görög litteratura ismerete aligha több fáradságba kerülne, mint csak az egy latin nyelven beszélni. Azonkívül a' latin nyelven tanulás a' tudományos miveltséget elfojtja, a' reál ismereteket eldermeszti; mert hogy a' latin nyelv többé nem képes a' tudományt tisztán, elégségesen, de csak árnyéklatban is visszatükröztetni, több en világosan megmutatták. Még akkor is tehát, ha a' latin nyelven tanítás a' classicusok ismeretének terjesztésére bármily hasznos befolyást gyakorolna is, igen ferde intézkedés volna: a' régi irodalomnak az újabb tudományos miveltséget áldozatul vinni. Valódi tudományos miveltség csak a' nyelv- 's dologismeret czélszerű arányából fejlődhetik. Innen midőn a' classicus miveltség Brougham vádolatnák hogy a' lat. 's gör. nyelv-tanulást mindenre ki akarja terjesztetni, felkiált: „Ireally have no such wild project in contemplation.“ Soha esze ágában sem volt illy vad indítvány. És elvállalja Milton következő véleményét „ha valamely nyelvész azzal kérkedék, hogy birja mindazon nyelvet, a' mennyire Babel a' világot szakasztá; de ha nem tanult alapos dolgokat azokon, semmi sem volna kevesebb, mint csak annyira is tudós: mint egy csupán anyanyelvében, de abban alaposan járatos kézmives vagy haszonbérlo.“

Ne vádolja senki e' nézeteket egyoldalúságról azért, mivel ezek szerint a' latin nyelv csak a' classicusok ismeretére szorítottatik; holott — mint mondhatná vaiaki — a' magyar törvénytudomány forrásai, úgy mint: régibb törvényink, okleveleink, a' hazai történetek 'stb. nagyobb részint latinul vannak írva, mert ezek értésére a' classicusok értése szinte jobb kulcs, mint akár a' mathesis, akár a' természettan 's bölesészet 'stb., melyekre a' latin nyelv fen hagyatott; midőn ellenben, a' magyar közjog, a' magányjog és törvényszéki irmodtan, az álladalom-isme, váltójog 'stb., melyek a' fenebbiekkel nagyobb rokonságban vannak, 's így egymást kölcsönösen világosítják, magyarul tanítatni rendeltettek. Nem vétetett tehát az e' szempontból figyelemre a' királyi rendeletben sem. A' latin nyelven beszélni pedig e' részben sem lehet fontosabb, mint a' classicusok ismeretére nézve, 's hogy itt a' nyelven tanítás szükségtelen léte különösen érintetett, czélja nem egyéb volt, mint a' két nyelven oktatásnak nemesak bajosságait de czélszerűtlenségét is kitüntetni. Vég-köv.

Csongrád-megyének harmadho 10ikén tartott közgyűlésén az első alispán és Klauzál Gábor meg nem jelenhetének. És okunk van hinni, hogy e' körülmény is nagy befolyással bírt arra, hogy most e' megyében csak egy pisztoly sült el, ámbar hitünk szerint: nem e' idő előtt. Szeghő volt követ t. i. önként az adózók sorába lépett, a' kényszerítő törvényt nem várva be. Szükség é várti: hogy meggyőződésünk teljesítésére kényszerítettünk? — Egyéb közérdekü tárgy e' gyűlésen nem fordult elő: ha csak a' husár-szabás iránti hosszas és tüzes vitát nem számítjuk oda. A' hongyülés öszszehívásának még kérése is mellőztetik ezuttal. De mondhatnám: csak — Azonban, minék szólni, hol a' süker oly közelben?

Sz e g e d fölírást határozott, miben az országgyűlésnek minélelőbbi öszszehívása kértik többi közt a' végre különösen, hogy a' városok rendeztesse-nek. E' fölírás pártolására a' többi hatóság körlevelek útján föl fog szólíttatni. Mozog minden. Mozog több megye. Im: a' városok körébül is mozgalmi hír. Mozog minden. Bizony mondom: e' mozgalmat meg nem állítja semmi erő. Kétkedtek? Ám kétkedjete. De biz e' hon mozog. Némelyek sokalják is már a' mozgalmakat. Csudálatos! S az eddigi tespedést 's annak következ.

vényit, nem kell é folytonos élénkségnél követni, ha csak azt nem várjuk, hogy e' hon rohadásnak induljon? De sokan a' tulvérmesedéstől 's ennek isten tudja milly követkevényeitől tartanak. Igen is erősíthetők. Ugyan hol vannak a' jelek, mik illy nézetre okszerűen bírhatnak? Tán: hogy évenkénti hongyulást, vagyis évenkénti országos életet ohajtanak? Vagy tán: hogy nemsiratják az alkotvány eltemetetését, ha járható utak készíthetése végett egy kis adózásra fölhívatnak? Avagy: hogy az egész művelt világ színéről eltörölt hűbériséget már végre e' honban is meg akarják szüntetni? Tán ezek 's ezekhez hasonlóknak hajtandják ábrándozó fejünkbe a' sok vért, miszerint aztán egy kis g u t a sírba dönti a' magyart?!... De térjünk vissza Szegedre. Napokban egy választmány ült össze, tanácskozándó: mikép lehessen a' Tiszán állóhidat készíttetni. Fa és vas közti választásról volt szó. Mondák egy részről, hogy a' fahíd könnyebben létesíthető, 's jobb az álló-fa, mint eszményi lánchíd. Mondák más részről, hogy tán a' jövő hongyulás a' szegedi vashíd iránt is olyképen intézkedendik, mint a' pestbudairól, 's hogy legalább meg kellene kísérteni: vajjon nem találkozik e' vállalkozó, ki jó reménység fejében vashidat állít, mely — némelyek számítása szerint itt csak ötszáz ezer pengő ftba kerülne. De itt jegyezzük meg, hogy a' mostani hídjövdelem kétszáz ezernek 6% kamatját is alig hozza be, 's ha a' nemesek vámfizetési kötelessége megállapítatnék is, kétannyira nehezen emelkednék. Ezek bármint legyenek is, a' küldöttség véleménye, hírlapok által fölszólítani minden vállalkozót: nem építene e' vashidat? Mit mond a' két tanács a' küldöttség véleményéhez? még nem tudatik. Nekem úgy látszik: érdemes volna megvizsgálni az egy ívre épített fahidakat is. Ha nem eszalkozom, illy egy ívre épült 's vesztélyt semmikép sem okozható hidak a' Tiszánál nagyobb folyókön is állíttatnak már Amerikában. És, ha ismét nem eszalkozom, egy illy híd szerkesztési rajzát az időben, melyben a' budapesti híd olly sokat foglalkoztatá az elméket, láttam egy méltóságnál. Nevét alkalmasint kiki eltalálja. Sokat köszönhetünk neki a' részben, hogy a' pesti híd létre jő, ámbár némelyeknek orsz. gyűlésen is nyilvánított nézetük szerint, nem, hogy olly sok évig fizetendünk rajta. De ez már mindegy. Hanem az nem mindegy: lesz e' Szegednél állóhid, vagy sem? Azért tán mindegyik, ki ez ügy fölvilágosításához adatot nyújt, szolgálatot tesz a' hazának. 'S én részemről szeretem hinni, hogy azon említett méltóság nem fog vonakodni a' nála meglevő vagy közbenjárása által megszerezhető adatok közlésétől, főleg ha ön, szerkesztő ur! figyelmessé teendi; mit hogy ön meg is teend, hazafiai érzelmétől elvárom. *) Egy itt építendő állóhid, nevezetes esemény volna nem csak e' vidékre, de a' honra nézve is. Mi még úgy állunk, hogy minden egyes siker, habár másutt esekélynek tartatnék is, roppant hatással bír, 's ösztönnel: bizni erőnkben 's a' t e l e n s e g e t elhagyva, tenni merni. És most még honi szokás szerint egy kis sérelmes előadás is. Követünk lassan készül, minck okairól, ha meg nem szüntetik a' botrány, máskor. De azt már csak meg lehetne tenni, hogy a' nevezetesb átjárókról a' sarat eltisztítanak. Sokszor az egész városban száraz lábhal mehetni. De a' közeleti átjárókön sülyedésig járunk sárba. Ezen baj pedig olly könnyen orvosolható. De híjában kérünk. Tehát följegyezzük sérelmül.

Bereg megyében árvíz miatti éhség. Beregszász april 4kén: Míg Árva és Szepes éhnyomórukat kialtozzák a' könyörülő emberbarátokhoz, addig mi némán hallgatjuk 's nézzük a' házfalainkon játszó vízhullámokat, a' földszin felett ölnyi magasságú veszélyes elem dühöngését, a' jövő évi létrementy sírját, barmaink fuldokló végperceit, mellyek közül számtalan esett áldozatul; hallgatjuk a' segédért esdeklő szomszédi síró hangot, jajveszékéssel hangoztatva vissza a' „nem lehet“ leverő szövegét, és ez megyénkben közös. Egy kis folyam, melly ön árkát sem képes betölteni ollykor, most körülbelül 150 ezerig tett kárt, lerombolva sok lakot, elhordva országos utunk nagy részét, emberekre kintó szükségét, barmainkra nyomorú éhhalált hagyva; és ne kérjünk e' mi segélyt, mi, kik mult évi jégverte határinkon, sem kalászt, sem szénát, sem jövő évre őszi rosz időjárásunk miatt magyat nem vethetünk, nem arathatunk 's nem kaszálhatunk, mi ne esenkedjünk e' a' dúsabb vidékeknek, midőn kevés számmal

*) Édesörömet megozendi a' szerk.

élve maradt, éhség miatt elsatnyult, az öldöklő mételety miatt elhullott barmaink elvesztett erejök miatt ekét húzni nem képesek. Ha nines megye inséggel küzködő áldott följe mellett, nézzen a' beregi víz-tengerre, mellyből mint örök emelkednek fel itt ott egyes tornyok, vést zúgva szerte a' közönlött Tisza és Borzsa szabálytalan folyamok ellenében; de hiában, a' gát elszakadt, 's percz alatt veszve minden, csak az élet nem, mert a' laktető száraz. — Több helységet, székvárosunkat, Munkácsot, Gulácsot 'stb. 'stb. a' vizár süllyesztő medrébe ölelve, tiz családot egy lakban, baromfóket víz színén lebegve végvonnaglás közt találhatz láthatsz, 's ez így nem két három óráig, de napokig vala. Nézzetek ide 's jöjtek erre nemzet emberei! 's ha javító szellemtek ébredő perczé még tart, legyen a' vízszabályozás fővel, nélküle anyagi jóllétünk csak pang; a' nyomort perczek hozzák, de évek sem képesek kiegyenlíteni. Első alispánunk látva e' nagy vesztélyt folyó tavaszhoz Sára rendkívüli gyűlést tartást köröztete; segéllje a' népek istene a' Karokat és Rendeket, hogy a' nyomort jó szándékuk 's akarattjuk által valamennyire enyhítsék. Székely László *)

Érsekújvár. Elvégeztetvén a' néptanítókat képező kir. intézet első próbatétei, mellyek eredményeiről értesülni annál inkább érdekelhet minden honfi kebelt, mivel az országszerte föllállított illy intézetek bizonytal reménydus korszak tényezőiül tekinthetők az alsóbb néposztály szellemi fejlesztésére. Az első félévi próbatét tárgyai köv. valának: 1) általában a' tanításmód tudománya, különösen a' számvetés elemei, 's a' közönséges földleírás tanításmódja, előadva Horony Mihály prof. ur által. 2) A' ker. kath. vallás és szertartások, ó-szövetségi biblia, magyar nyelv és szepírás tanításmódja, előadva Matics Imre prof. ur által. 3) A' zenészet 's éneklés elemei, előadva Körner Andor zenemester által. A' próbatétek általában tanusíták, miképen az okszerű nevelési 's tanítási szakban mind elméletileg mind gyakorlatilag jártas tanító urak nem tévesztvén szem elől föladatukat, koránsem pedant tudakosokat, hanem egyszerű, de józan elméjü 's ügyes tapintatu népoktatókat képezni 's azon törekedtek leginkább, hogy tanítványaik nemesak magokért bírják az elméletileg előadott ismereteket, hanem gyakorlatilag is leendő hivatásukban leg-együgyűbb gyermekekhez is alkalmazva: melly föladat sikeres megoldására mind a' tanító urak, mind tanítványaik részéről összemunkáló buzgóságot és szorgalmat örvendezve tapasztaltunk. Különösen a' vallási tanulmányokat illetőleg, kétes feszültséggel vártuk: mikép lehessen világi ember képes, a' zok előadásmódját az említett föladat kívánatának teljesen megfelelőleg tanítani; de a' próbatétekből meglepetve kénytelenítettünk meggyőződni, mikép ezen, szilárd vallásosságáról ismeretes világi férfi, a' vallási tanulmányok előadásmódja tanításában még egyháziakkal is vetélkedhetnék, sőt bizonyára fölül is haladna kivált olly egyházi férfiakat, kik nem szívből 's így szívre nem is hathatva, vagy gyermeki észhez le nem ereszkedve fognak egykedvű hűdegyvűséggel, 's feszes pedántsággal előadni azon ismereteket, mellyekből az együgyű köznép az istenben való hit és megnyugvás vagyis megelégedés, a' becsületesség, munkásság, felsőbb-ség iránti alázat és hódoló tiszteletnek, s ival minden polgári erénynek esirait rakhatja, nevelheti és szilárdíthatja még gyermeki szívébe meggyőződéleg edzett leereszkedő alkalmas oktatások által. Végre a' zenészi próbatétet illetőleg, melly szinte igen kielégítő vala, 's a' zenemesternek e' szakban nagy ügyességét 's jártasságát tanusítá, el nem mulasztatjuk megemlíteni, mikép a' tanulók atyáskodó fejlődésük iránti hálás érzelmeiktől vezéreltetve, a' próbatétet az ismeretes himnusz szívreható zengésével záruk be. Ez alkalommal a' méltanyosság kötelességét véljük teljesíteni azon nagy-lelkű jótéviségnek köztudomásra juttatása által, miszerint m. Palugyay Imre nyitrai püspök és kir. tanácsos ur, valamint a' n. és főt. nyitrai káptalan az érsekújvári tanítóképző intézetben két szegényebb sorsu tanulónak fejenként 's évenként (t. i. a' tanulás két évi folyamát) száz váltó forintból álló segédpénzt kegyeskedett megajánlani 's kifizettetni.

Budapesti napló. (April 13kán.) Nemzetéletünk minden kecségető változatán örülnünk kell; ki ne örülné

*) További becses tudósítását is kikéri 's bizodalommal elvárja a' szerk.

pedig, midőn hazánk nyelvét terjedni, 's ez által a' közélet úterét kellmesb összhangban lüktetni látja? Az oktatási nyelvről szólunk, mellyről tudva van, hogy hosszú éveken át csak zsellér, csak keservesen bezaklatott töredék-eszköze volt az elmekiképezetésnek. Latin nyelven tanultuk a' latin nyelvet, mi valóságos satyra; latin nyelven szittuk be az ismeretek elemeit; latin nyelven vezeték a' tudományok ösvényén; mennyi sükerrel 's ezt már talán csak némi homálylak magasztalják; 's eddig a' magyar nyelv saját honjában mintegy vendégszereplő látogatá meg tanodáinkat. Utott végre az előbbinek a' holt-nak lenyugvási, a' mostohán elhagyatott árva élőnek viradási órája; 's most küszöbén vagyunk a' fényosarnoknak, mellyben az idegen elem kellő korlátú közé utasítottván, édes nyelvünkön szedendjük az életelvet tanait. Miután a' kisebb iskolák léptenként magyarodnak, méltán leheté várni, hogy a' m. k. egyetem sem fog hátul ballagni művelődésünk e' tényezőjén; és valóban ha enyészetre menő egyes tüneményeket mellőzünk, örvendve látjuk, hogy az illető nagyobb rész felfogá a' nemzet kívánatát, 's az együttérzésnek már magában jutalmazó fáradalomban szívvel lélekkel vesz is részt. Nem említjük most: hol volt vagy van a' hiba? hanem azt emeljük ki, hol van szembe-tűnő előhaladás. Elismert dolog az, hogy az orvosi kar buzgó hazafiakat ápol keblében, kik minden ellenhatás irányában szigoron a' kor és keblük igényit követék, 's ennélfogva példányul szolgáltak a' magyar komoly tudományok fejlesztésében. Erdem a' vegy- és természettan külön ágai, ezekhez a' nagy gonddal szerzett műszók, az orvosi folyóiratok 's a' sokban megbecsülhetetlen Szóhal-maz kiállítás, mellyek szerzőit méltánylattal üdvözöljük! Mult héten az orvos növendékek elsőévi osztálya lezékelt látogatván meg, vizasztalásunkra a' tavalyi k. kir. leirat szerint minden tanárt magyar lelkes szavakban tanítva találtunk. A' boncztan már évek előtt pontos avatottság és valódi rendszerrel kezeltetett. A' fűvésztant az idén hallottuk először, 's méltánylandó szorgalommal előadotta Sadler J. tanár ur által. Legmeglepőbb volt azonban hallanunk, miként a' jegecz-isme, e' töretlen ut a' magyar természettudományban is magyar nyelven hangzik, és pedig olly férfi ajkáról, kit egy idő óta lelkesüléssel tapasztalunk a' természettudományok élén okszerű vitaközások, jeles értekezések, 's íráshabn egyaránt igaz hazafi érdekek muakalkodni. Reisinger J. kir. tan. ur nemesak a' jegeczismét tolmácsolja magyarul, hanem már az állattant is saját korszerű reniszterében adá elő: 's mint bizonyos kufőből tudjuk: ő lesz első, kitől az állattant legújabb francia isméretek szerkesztése után magyarban birni fogjuk, miben egyik természetbúvárunk Mannó Alajos lesz segítségül. Köszönet e' sok reményre jogosító fáradsággért: 's most midőn nem jóakaróink nyelvünk szükterjét vadozzák e' téren, azt feleljük: csak kezdeni kell; mert Roma városra sem volt eleinte septicollis (héthalmu) azaz nem terült el mindjárt leendőse pillanatában hét hegyen. — De menjünk a' tudománybeliektől egyéb hírekre is. A' pesti dolgozóház a' hatóság 's választó polgárság összhangzó határozatából nagyobbittatni fog. A' sükeres fegyelem pedig, melly benne uralkodik, ez intézet nagyszerű kiterjedési reményre jogosít, a' dunapart szabályoztatása 's az építendő pesti kikötő iránt m. helytartósági tanácsos 's orsz. biztossági aligazgató Török Bálint gr. elnökte alatt kezdime munkálkodásit. — A' tüzifa rosz mértéke 's esal-fa ölbe rakatása ellen hatályos rendszabályok hoztak a' hatóság részéről; névszerint a' tulajdonosokra elkobzás, a' felügyelőkre szolgálatvesztés, 's a' rakványosakra testi büntetés; mi alkalmasint nemesak a' hely színén fölláttandó táblákon is ki fog sinórmentékkül tüzetni, hanem az illetők által mindig szigoron is foganatosíttatni, így a' rendelet nem marad írott malaszt. — Ismét egy emberesegés tény a' pestvárosi hatóság részéről: az özőnnel elárasztott Prága város segítségére t. i. 2000 pő ftot rendelt. A' jó tett mindig kamatoz: 's e' jótét csak gyönyörű rokon viszhang a' moldvaparti város 1838ki nemes tette. Az említett összegben kívül minden városi templomban 's nyilvános helyeken adakozások gyűjtése rendeltetett. (szerkesztőségünk is örömet ajánkozik erre) így míg honosink inségét jótékony szívvel enyhítjük magyarkeblileg, a' külföldi kárvallottakról sem feledkezünk meg, teljesítve vezérszabályunkat: Hazádnak és az Emberiségnek élj! — A' vasuti munkálatokról egész bizonyossággal állítják, hogy augusztusig a' vácsi vonal tökéletesen elkészül, és sz. István napján nemesak a' budai bástyák hangoztatandják a' nemzet ünnepét, hanem a' Duna balpartján is új-szerű vigalmakban részesülend a' bámész nép, 's még nagyobbban a' vaspályán röpülendő tömeg. Ez által Fótra di-eső kirándulás keletkezik, azonban e' vonalmas tájon kívül más kedv helyek is kínálkoznak majd a' fővárosi népek, remény szerint nyáron által gőzösk is váltogatva szállítandják vendégeiket a' dunaparti szomszédságokba. — E' nyáron városunk is esinosuland; a' királyutca ferdeségét okozó házak le fognak romboltatni, 's helyükre új díszépületek alkottatni; a' széles utak köveztetési sorában a' kerepesi és vácsi ut is ki van pecézve. Számos gyár (78) van alakulóban. — A' német színházban az igazgatói taktikával tervezett vadállatok vendégszereplését a' kormányhatóság bölesen elítéli, minthogy e' szándékban sem üdvös ezél sem életbiztosság nem vala. — Hajóhidunk valahára — miután apadni kezd a' Duna (mult rovatunkban 16' 17' h. olv. 16' 7'") erősen készül 's midőn a' t. olvasó e' hirt veszi, már kész is, ámbár a' tegnapielőtti dühös déli szél is tetemes gátul szolgált — 's így megszűnik a' duzzogó hajósok gorombasága; kik e' napokban olly rakonezálan jukokat vittek véghez, hogy némely csolnakba minden vendég négy kézláb vala beszállni kénytelen. — Raif efendi Béeshől haza felé utaztában a' vakok intézetének 30 pengő ftot hagyott emberbaráti szándékkal; vidékről azon hirt rebesgetik, hogy Bogdány

nevü helységben 54 ház lön lángmortalékká 's így mindenfelől tűz, víz, éhség és inség miatt könyörületre szőlítaták az ember!

A' vakok pesti intézete javára f. eszt. február és mártiusban köv. adakozások történtek pengőben: t. Pajor szolgabíró ur büntetésképen beszedett pénzt 3 fr.; t. Nagy István pestmegyei főjegyző ur nemeslelkű ajándéka hat darany; Kalina Ferencz pesti lakos hagyományá 4 fr.; f. t. Horváth Ferencz ráczkevi pléb. és esperes ur hagy. 2 fr.; t. ns Trenesénymegye 16 fr.; Zréner Anna pesti polgár assz. hagy. 4 fr.; özv. Eisenhuth pesti lakosnó hagy. 1 fr.; Lóvi Mathild pesti kereskedő assz. hagy. 10 fr.; özv. Vesztérné szül. Hanksz Erzsébet hagy. Selmeczről 80 fr.; Herezeg Sámuel ur meghagyatából Nagyváradon 1 fr. 21⁶/₁₀ kr.; a' kalocsai érseki tisztartóság hivatala 1844ik évre 40 fr.; ugyanaz 1845. első negyedére 10 fr.; néhai Schwab Salamon pesti lakos hagy. 10 fr.; n. Dingraf János pesti lakos hagy. 24 kr.; n. tisz. Körmöczy Imre ur a' kalocsai plébánia részéről 3 fr. 12 kr.; t. ns Borsodmegye gyűjteménye 3 fr. 31¹/₄ kr.; a' tiszáninneni helv. vallás superintendenciája 33 fr. 3¹/₄ kr.; t. Szabolcsmegye és Nyírbátor 78 fr.; t. ns Gömörmegye 5 fr. 24 kr.; Schmidt Simon oraviczi nyugalmazott sebész hagy. 10 fr.; Kozák Julianna hagy. 2 fr.; n. Duchon József billeti lelkész ur hagy. 8 fr.; szepesi 16 koronaváros alapítványi lerovásul 551 fr. 30 kr.; t. Szabó József nagyecsi pléb. hagy. 7 fr. 30 kr.; Tóth József verségi lakos hagy. 8 fr. Láttá: Dubraviczky s. k.

Egy két szó a' visszautasításra. A' budap. Híradó 156d. számában V i s z s z a u t a s í t á s ezimű cikkben keményen megrovattam néhány kifejezésért, melyek a' Jelenkor 26d. számában C s a t o r n a és v a s u t e z í m alatti válaszómban olvashatók 's olly illedelmetleneknek állítottak, hogy válaszómban feleletre sem méltatható. Nem hallgatván el szinte a' forrásokat, honnan merítém adatimat 's melyek koránsem olly elavultak vagy szarvas hibákkal teliek, hogy a' szakértők figyelmét elkerülhetnék, ha már a' nem szakértőket sem tudták elkerülni, úgy hiszem minden személyeskedés vádja alól felleszek mentve, főképp ha czáfolatom végszakára mutatok, hol azt említém: hogy Magyarország jelen korát tekintve ugyanazon térkörülmények közt a' csatornák elsősegét érdemelnek a' vasutak fölött, 's így a' budapesti Híradó 115d. számában megjelent i s m é t a n y a g i é r d e k e k ezimű cikkben kifejtett elv ellen nem is vala kifogásom, de annál nagyobb az adatok összeállításai módja ellen, minthogy nem lehet de nem is szabad a' csatornák és vasutak készitési költségét minden tér-körülmény tekintete nélkül csak úgy sommásan összevetni 's ebből egy költségarányszámot levonni, kivált ha a' czél, mire ez szolgáljon, rejtély alatt tartatik.

Egyébiránt czáfolatomat az is igazolhatja, mert a' közre bocsátott cikk közlőjét szinte szakértőnek hívém, kibem a' hibásan levont 1: 10hez arányszám miatt vagy egyoldalú felfogást vagy rossz szándékot láttam; ha nem úgy van, akkor kényes dolog efféle dilettáns cikket közleni, mely ha meleg kebelből származnék is, következése káros lehet, 's a' mint a' V i s z s z a u t a s í t á s mutatja, közlője az elibe állított hideg számításra fellázad 's azt darócsonnak kiabálja, miről a' szakértő nem tehet, a' közönség pedig úgy ítél, mint neki tetszik, és így arrólis: vajjon jelen esetben a' s z a k é r t ő vagy n e m s z a k é r t ő volt é k i t i n ő b b az illedelmetlenségben?

Ez végső feleletem e' tárgyban, mert sem időm sem kedvem e' harezot, a' közönség előtt méltánylást úgy sem nyerendőt, folytatni. T. K.

A m e r i k a.

A' rabszolgakereskedést érdeklőleg Tylerköv. elnökjelentést küldte a' congressushoz, mely tökéletesen megczáfolja azok ráfogását, kik őt rabszolgaság alattomos pártolójának bélyegzik: „Elibe terjesztem a' congressusnak azon sürgönyöket, miket Wyse brazíliai felhatalmazottunktól az emberüzletet érintőleg kaptam; benne föllepleztetvük a' mesterfogások, miket az aljas üzerek használnak ezen szegényítő üzérkedés elnyomatására czélzó törvények kijátszásául. Az egyesült tartományok fájdalommal látják, hogy ama szent czélú intézkedéseit, melyek az emberiség természet-adta szabadságát eszközlik és védik, némelly polgári lenézik, 's idegen hatalom alattvalóival együttmunkálkodva a' szabadstatusok irányát gyanuba és zászuljokatszegyenbe merítik. A' mód, mellyel ezen kereskedés fogantatottatik, a' mellék-írományokból kitetszik, miknek szigorú vizsgálata felmutatja azon árendszert is, mellyet az illetők a' kölesönös kutatási jog kijátszására szabadítékképp szabadon gyakorolnak. Brazíliai rabszolgatartók t. i. angol tőkepenzések hozzájárulásával amerikai hajót bérelnek, vagy vesznek meg; ezzel, miután kölesönös egyezések kötöttek, az amerikai partokról eleveznek Britannia va-

lamelly kikötőjébe, hol a' hajót portékák 's más eszerekkel rakják meg, innét Brazíliaba eveznek, hol utazók vétetnek fel, 's egyéb utasítások és ellátások vagy magától a' rabszolgatulajdonostól, vagy mivel ez becsületes embernek tartja magát, ügyvivőitől; innen a' vitorla a' szerencsétlen afrikai partok felé feszítettik, hol az utazók kiszállítatnak, a' portékák feketékkel cseréltetnek be, kiket a' hajó penészes aljába egymás hátára kötözöttek taszítanak, 's honnét csak a' letapodott emberi méltóság jajgató nyögése tör szakonként az emberszerető fejérek füléhez utat, kik aztán hoszszat és nagyot kaczagnak. Illy teherrel repülnek Brazíliaba vissza, 's kezdődik a' földi szenvedések legirtózatobbika. A' legujabb vizsgálat-tételkor küsült, hogy illy nemű üzletben ugy az angolok, mint az amerikaiak tetemes részt vőnek; de még is leginkább az angol ügyvivők azok, kik ezen aljas csere eszközésében az amerikai lobogót használják. Wyse felhatalmazottunk sürgönye az angol követhet: mikép lehetne ezen rossz szat legsikeresebben elnyomni? megérdemli a' congressus figyelmét. Különösen tekintetbe veendő a' felhatalmazottnak azon kérdése, mellyet a' britt követhet intéz: vajjon nem alkothathatnának é ezélszerűbb rendszabályok a' mostaniaknál, mellyek az elkobzott szerencsétlen négereket sértetlenül szállíthatnának anyaföldjökre vissza. Az amerikai kormány gyakran használt hathatósabb eszközöket e' cél tökéletes sikeresítésére; de fájdalom! az angol kormány ezeket hozzájárulásával soha sem gyamolítja; miként a' dolgok ma állanak, képviselő oda kénytelen nyilatkozni: hogy az angol politika ezen aljas üzletet inkább megörökíteni, mint elnyomni akarja; mert a' kereskedők és tőkepenzesek hatalmas rugót nyujtnak naponként annak folytatására; a' kézművek, mellyekért a' néger becsérltetnek, mind angol készitvény; 's a' helyett, hogy az elkobzott négeret hazájokba visszavitetnének, a' nyugotindiai angol gyarmatokba hurezoltatnak, hol váltságuk díjért örökre dolgoznak, de az elkobzó hivatalnokok és hajósok fejenként jól megjutalmaztatnak. Látnivaló: míg a' kutatási jog így gyakorolatik, a' szerencsétlen emberkereskedés meg nem szüntethetik, mert a' szegény afrikainak mindegy; akár az, ki őt megvásárlá, használja őt korbácsoló munkára, akár elkoboztatván az angol gyarmatokban kínoztassék agyon. stb. Washington febr. 19. aláírva Tyler.

Uj-yorki hitelen tudósítások szerint a' képviselő ház törvényjavaslata Texas bekebelesítését illetőleg febr. 28kán a' senatusban is győzelmesen ment át, habár csak két szótöbbséggel; mellette t. i. 27, ellene 25. Ezen szavazás után legott Walker tanácsbíró tag egy jobbitványt terjesztett elő: melly szerint a' bekebelesítés haladék nélkül végrehajtandó; ezen módosítvány élnök vitát szült, de ugyanazon többséggel, mint a' t. javaslat, elfogadtatott. Az egész javaslat szentesítés végett az alsó házhoz visszaküldeték, valósitátása pedig egész hatalommal az elnökre ruháztatott. Mart. 4én foglalá el Polk új elnök a' resp. legfőbb hivatalszékét, utjában a' nép örömezaja, 's lakában a' congressus és hatóságok üdvölközései fogadák; nemkülönben a' lelépő elnököt is köszönet, 's hála-nyilatkozatok kísérelé a' helyről, mellynek folyton embere volt. Egy dombról 24 taraczk durrogott az új elnök székfoglalására, esteve mind a' két elnök nagyszerű zenével tiszteltetett meg. Texas bekebelesítését tárgyzó javaslat elfogadtatása, 's kivált az, hogy a' minélelőbbi bekebelesítés végett két amerikai ezred Texasba indult azt tetteleg az egyesült tartományokhoz csatlándó, Angliában mély benyomást okozott, 's hihető, hogy a' budgetben kívánt újabb és nagyobb tengeri erő ennek meggátoltatására fog fordítatni; egyébiránt az egyesült statusok készen állnak mindenre, habár nem teszik föl Angliáról ezen lépést; de tengeri erejükben némelly politikusok szerint nem egészen bizhatnak, mert az a m e r i k a i szolgálatban levő 109,000 matróz közül csak 9000 benszülött, a' többi külföldi, 's különösen 40,000 angol.

A' fogságban ülő mexikói dictatornak követk. vádpontok küldettek meg azokra válaszólas végett: 1) Magát vétkes hazaárulással bélyegzé azon kísérlete által, hogy az alkotványt lerontani 's magát császárá tétetni szándékozott. 2) az által, hogy az alkotvány által kezébe adott hatalommal visszaélt. 3) a' köztársaság pénzét saját hasznára fordította 's a' congr. által megszavazott több milliót külföldre küldötte saját vagyona öregbítettéscül. 4) Pueblaban megszegé a' hadi törvényt, fegyverszünet alatt ro-

hanván meg a' várost, 's a' semmit nem gyanító lakosokat mészárlá. 5) a' status és tartományi kincstárakat kirablá, a' status és magányosok javait saját részére elfoglalá. 6) hogy a' kormány rendeletének, melly őt hivatala letételére meginté, nem engedelmeskedett. S. Ana válasza váratik.

Spanyolország.

A' barcelonai középponti zend. junta messze ágzott a' tartomány többi fővárosaiban is, nevezetesen Bergában, hol husvét napján lázító felszólításnak kellett volna közzé tétetni. Az összeesküvők 3—4,000 emberre számíthatnak, kik többnyire a' régi nemzeti őrseregnél szolgáltak 's kiknek naponként 21 soust fizetnek. Concha tábornok serge egy részét Domato ezredes vezérlete alatt Bergába küldé. Az alsóbb rendű papság buzgón igérkezék segítni az összeesküvőket. — Barcelonában is történtek befogatások. Virágvasárnap még pedig isteni szolgálat alatt kellett volna kitérnie az összeesküvésnek; de a' város téreit katonaság lépé el 's Concha tábornok kinyilatkoztatá az abszolút párt főnökeinek, hogy a' legelső mozdulatra agyonlövöti őket. Így multel esenlesen az egész; de este mégis néhány tisztet a' Saragosa ezredből befogtak.

A' Timesnak Rómából vett tudósítása szerint már kétségentül gr. Trapaninak Izabella spanyol királynéval kötendő házassága; melly házassági terv a' római széknek igen tetszik, kérdés csak az: vajjon tetszik é a' jelentékes állásukét szomszéd hatalomnak 's mi több: így akarja é a' spanyol nemzet többsége is? — Mart. 17én a' spanyol országgyűlés 126 szóval 16 ellen elfogadá azon t. javaslatot, melly a' még el nem sajátított egyházi javak visszaadatasát sürgeti; vitatások alatt legingerültebb nyilatkozatok történtek. Diaz hevesen támadá meg a' regressiv irányu tehetetlen kormányt, Benavides lehetetlennek állitá az országos béke-helyreállítás ottan, hol a' kormány daczos és még is olly gyáva férfiakból áll. A' megtámadásokat szilárd hangon fogadák Pidal, Mayans és Narvaez miniszterek. — A' vitoriai zendülésben részesült katonai személyeket a' hadi törvénysek elítélte; az izgatók és vezetők 10, 4, és 2 évi; a' fővezér pedig határozatlan idejű gályarabságra kárhoztattak, egyedül Picatoste hadi biztos boesáttatott szabadon. — Mart. végén Catalonia és Gerona, nemkülönben Navarra és a' baszki tartományokban emissariusok födöztek fel, kik Bourgesből érkezvén a' népet az elüzt trónkövetelő pártjára felzaklatni akarják. Barcelonából Manresa és Solsona felé egy egész ezred indult ki, hogy a' helységet a' Tristani vezérsege alatt féktelenkedő carlistáktól megtisztítsa; egyszersmind Barcelonától kezdve egész a' francia határokig katonai őrvonal állitattott az utazók és közlekedés bátoraságosítása végett a' rablók megtámadásai ellen. Ama' három fiatal utastól, kiket — miként egyik számunkban irtuk, a' rablók magokkal a' hegyekbe hurezoltak, 's kikkel mindeddig azok levelei szerint legemberségesebben bának, váltság fejében 1500 quadrupelt, vagyis 126,000 frtot kívánnak, mivel azonban az elfogottak szüléji sokkal szegényebbek, semhogy ezen nagy összeget az utonállóknak lefizethetnék, ezért a' három ifju jövedője igen bizonytalan. — Liszt hazánkba Lissabonból, mint Krisztus rendjének vitéze, igen megeléglőve jött el, talán csak egyet bánhatott, hogy a' portugali királyférjjele magyar születésű létére magyar nyelven nem beszélhetett; most Cadiz felé utazik, számdoka Madridot is, elbájozni remélő hájaival.

A n g l i a.

Mart. 19kén az alsóházi ülésben Adam képviselő által benyujtott interpellatio következtében az angol czirkulók által elkobzott néger rabszolgák sorsa hozatott szönyegre. Ezen közbeszólás okozója volt Tyler amerikai elnök legközelebbi jelentése, mellyben ezen állítólag megszerzett rabszolgákról mondatik, hogy angol gyarmatokba szállítatnak, hol tanulási időt (apprenticeship) kell tölteniök, azonban a' velők való bánásmód sokkal elviselhetlenebb, mintha valódi rabszolgák lennének. A' benyujtó képviselő tudni akarja: vajjon az elnök köllőleg van ezen dologról értesítve? Peel állitá: hogy az amerikai elnöknek érintett jelentése szerkesztésekor semmi hiteles adatai nem voltak, egyszersmind ajánkozott, hogy az amerikai elnökkel egyetértőleg szívesen elősegíti a' vizsgálatot a' nyugotindiai néger állását illetőleg. Az elkobzott rabszolgák tanulási intézete minden nyugotindiai gyarmatban rég el-töröltetett, minden oda vitt néger tökéletesen sza-

em gyantó la-
mányi kincstá-
nak javait saját
rendeletének,
nem engedel-

nta messze ág-
s, nevezetesen
felszólításnak
cseskvők 3—
bbnyire a régi
nek naponként
erge egy részét
ába küldé. Az
zék segíteni az
örténtek befo-
steni szolgálat
sküvésnek; de
oncha tábornok
inek, hogy a'
t. Igy mult el
néhány tisztet

ositása szerint
abella spanyol
lly házassági
, kérdés csak
u két szomszéd
spanyol nem-
anyol ország-
zon t.javasla-
gyházi javak
t legingerül-
evesen támadá
mányt, Bena-
béke-helyre-
és még is olly
ásokat szilárd
vraez ministe-
zesült katonai
te; az igaztók
pedig határo-
ttak, egyedül
adon. — Mart.
nben Navarra
usok fődöztet-
pét az elüzt
ják. Barcelo-
ész ezred in-
ezersége alatt
egyszersmind
határokig ka-
özlekedés bá-
madásai ellen.
miként egyik
al a' hegyskebe
evelei szerint
fejében 1500
ánnak, mivel
zegényebbek,
állóknak lefi-
döje igen bi-
abonból, mint
gelégülve jött
portugáli ki-
gyar nyelven
lik, szándoka
l.

Adam képví-
tkezében az
r rabszolgák
szólás okozó-
bi jelentése,
rabszolgák-
szállítatnak,
tölténök, a-
elviselhetle-
ek. A' benyuj-
lők kellőleg
lítja: hogy az
rkesztésekor
rsmind ajánl-
tértőlég szí-
tindiai nége-
szolgák tanu-
nathán rég el-
életesen sza-

bad 's ura akarátának. Az elköszött négekre néz-
ve a' kormány gyakorlata következő: ha az afrikai
partok körül koboztattak el, akkor legtöbbször Si-
erra Leonéba vitetnek, hol szabad elhatározásuktól
függ: ős honukba visszatérni, vagy Nyugatindia-
ba megtelepedni. Ezenkívül a' kormány van Hava-
na mellett is szállító hajója, mely a' Cuba körül el-
köszött szerencsétlenek fölvetelére rendeltetett, 's
habár gyakran megtörténik is, hogy a' különféle
messze tájakról összehurczott négekre nem szállít-
tathatnak is ősi fedeleik alá, azért senkitől sem szen-
vednek legkisebb örötéstét ez vagy amaz életmód
követésére. A' Braziliával és Portugállal kötött szer-
ződés szerint az ilyen visszanyert négekre mindig
oda szállítatandók, hol összevásároltattak, vagy
melly nemzetnek színe lobog a' hajón stb. A' főmi-
nister ezen nyilatkozata látszólag megnyugtató a'
házat. A' rabszolgásgaz az angol gyarmatokban 1834.
aug. 1jén hozott parlamenti határozat által töröl-
tett el, nehogy azonban a' rögtön szabadság-élvezés
mérésképp hason az elnyomott négekre, állít-
tattak tanuló intézetek, hogy itt magokat az emberi-
ség nemes szabadságára eleve készítsék el. 1834ki
jul. 1jén a' jamaicai kormányzó Sligo marquis a' né-
gekre egy intő beszédet küldé, melyben követ-
kezőleg fejezte ki magát: „Aug. 1től kezdve eddigi
tulajdonosaitok hatalma alatt mint tanulók (appren-
tices) fogtok tekinteni, ezen idő arra használandó,
hogy magokat a' szabadságra méltókká képezzé-
tek, kineknek maga viselkedésétől függ: hosszú, vagy
rövid leendő a' tanuló idő számára? A' gyarmati
négerügy ezen fordulata, valamint azon körülmény
is, hogy ezen intézkedés rég megsemmisült, úgy
látszik, Tyler elnök figyelmét jelentése kibocsátása-
kor elkerülé. — A' mart. 20ki ülésben Morrison több
rendbeli indítványt tön a' vasuti közlekedés gyorsí-
tására vonatkozólag, de a' nyert felvilágosítások ut-
án indítványt sorban visszahúzta. A' husvéti ünnep
miatt a' ház üléseit mart. 31ig felfüggeszté. Nagy
hétben beszélt a' szokásos kir. alamizsna a' szegé-
nyek között, 5 shillingtől 5 font sterlingig fejenként.
A' liverpooli Mercury szerint az írlandi kormány a'
repeal-egylet ellen újra statuspört készülni indít,
különösen annak némely tagjai: Grallen és O'Brien
parlamenti tagok ellen. Az Irlandban tanyázó angol
katonaság száma 21,700 fegyveresből áll. — Mart.
14kén a' Gatteshheadból Sunderlandba vezető vasut-
vonalon szerencsétlenség történt, két gőzkocsi t. i.
egymásba ütdött, minden utazó az iszonyu rázko-
dásban megsérült, de emberhalálm nem történt. Dover
és Canterbury közt olly hó esett, hogy magassága
több helyen 12 lábatis meghalad.

Franciaország.

Soult hadügyminiszter javaslata, melyben a' pá-
risi őrtornyoknak fegyverek 's fegyverekkel el-
láltatására 17,750,000 frankot megajánlatni kér,
mind a' kamrákban, mind a' sajtónál heves ellenzékre
talált. A' Constitutionnell szerint ezen javaslat elő-
terjesztésében a' miniszteri vélemény egész az ut-
olsó perzig szakadozott vala, mi miatt ennek bukást
jósol; midőn a' kamrában felolvastattott, a' nem-tet-
szés nyilvános jelei mutatkoztak, 's balról egy szó-
zat hangzott: „Hoho!” mi is itt vagyunk, ők tehát

czélhoz akarnak érni, 's nem felejtkeznek meg az
erősségről. Egyik lap, mely egykor a' főváros meg-
erősítése mellett izdadásig küzdött, az említett ja-
vaslatot kárhözhatólag elkeseredten kél ki ellene,
mert benne sem többet, sem kevesebbet nem lát,
mint P á r i s népessége elleni fenyegetőzést; ta-
gadja: hogy azon törvény, mely P á r i s megerősíté-
sét rendeli, a' várost egy körülbástyázott várra a-
karandá változtatni; annak nézete volt, a' netán meg-
támadtatandó francia népek menedéket építeni a'
külső ellen. Kegyetlen, és szörnyeteg eszmének
mondja most béke idején a' fővárosból csatátért ala-
kítani, azt algyúkkal megrakni 's a' belé helyzendő
fegyveres erőt katonai fegy alá rendelni. Ezért szor-
os kötelességének érzi nemcsak a' kamrai ellenzék-
ket, de az egész népet, a' departementalis lapokat
's mindent, miből a' francia életet merít, hangosan
és komolyan felszólítani: hogy ezen javaslatnak nyil-
tan 's haladéktalanul ellenmondjanak 's azt semmit-
sék meg. Illy hangulatban kezdtek meg az izgatás,
több házban aláírási ívek nyitattak 's egy ilyen a'
képviselőnek is meg fog küldetni aláírás végett. A'
kamra mindkét javaslatot az osztályokhoz utasítá,
's csak azután veendi vitát alá. Ezen rövid előpél-
dázgatások aligha nevezetes változást nem tesznek
a' miniszteriségben; némi következtetése már is mutat-
koznak: Soult tábornagy korának 76ik évét lépven
át gyengének érzi magát a' nagy nemzet kormány-
zására, 's mivel történetesen megbetegült, ezt a' Na-
tional igen jó alkalomnak tartja tárczjátóli megvá-
lásra; Lacave-Laplagne pénzügyminiszter hasonlólag
gyöngéledik, Cunin-Gridaine kereskedési ügymi-
nister pedig mint bizonyost híresztelé, hogy az em-
lített meghoszakodván, mikép társaitól egy alka-
lammal állításainban nem támogatattván sárban mar-
radt, mihelyt a' vámjavaslat keresztül menend, hiva-
taláról azonnal leköszön. Guizot is megúván az örök-
ös esipdezeseket, melyek innen és amonnan is szur-
dalják, nagy kedvet érez ezen újabb javaslat által elő-
idézendő vihar elől elvonulniezért Thiers elkibéküli
viszonyban áll, egyébiránt némelyek hiszik, hogy
ezt a' miniszter csak azért teszi, mivel Thiers segít-
ségét a' fegyverzési kérdésben előleges győzelem-
nek tartja. — A' francia lapok P á r i s erősségéről
köv. statisztikai adatot közlenek: A' körfalnak 94, 's
a' különválasztott erősségeknél 93 összesen 187
homlokzata van; minden homlokzat megerősítésére
10 álgyn kívántatik, az egésznek ellátására tehát
nem kevesebb mint 3740 álgyn, ezekre külön egyen-
ként 600 lövést számítva 2,244,000 golyó, 's több
mint 25 millió kilogr. lőpor lesz beszerzendő; a' be-
nyújtott miniszteri javaslatban kért pénz tehát csak
fél fölfegyverzésre volna elegendő.

Schweiz.

A' luzerni száműzöttek Basellandschaftban
nyilatkozványt bocsátottak szét, melyben a' nép szí-
véhez köv. szólnak: „Basellandi polgártársak! Az
elhatározás órája ütött; kinek keblében szív dobog,
's vele elnyomott polgártársainak kínait érezheti;
kinek ökle van, mellyel az árulót sújthatja; az si-
essen most a' szövetség megmentésére! Igen, jöje-
tek védelemre, mert a' jezuita-uralkodás fenyegeté-
se miatt minden veszendőben van, függetlenség-

günk, szabadságunk, becsületünk és vagyonunk.
Teljes erőben jelenjete meg tehát hónap reggeli
9 órakor Liestalban, honnan egyenesen Luzern felé
tartunk; hol bebörtönzött polgártársaink karjait
nyújtják felénk megszabadításukért esengve.“
Mintegy 9—12000 emberből söt némelyek szerint
20 ezerből álló szabad sereg Luzernt csakugyan
megtámadá martius 31én. Ez april. 1én közel Lu-
zern városhoz megtelepült; Luzern canton hadereje
vele szemben tanyázott, 11 órakor érkezett meg az
unterwaldeni, urni, zugi, és schwyzi segítség, e-
zekkel Luzern tábori ereje 20 ezer fegyveresre rug-
2án a' két tábor megütközött, a' harezot mind két
részről elszántan és vérengzőleg kezdék, Luzern
győzőtt, 's a' szabadesapatok 6—7 százainak teteme
födé a' szerencsétlen csatátért. A' székhely a' rend-
kívüli szövetséggyűlést apr. 5ére hitta össze.

Oroszország.

A' katolikus térítők sérelmes panaszokat
hallatnak a' kaukázusi orosz tartományokból. A'
kaukázusi orosz tartományokban elszélyedt minden
térítő onnan fegyveres hatalommal kergettetett ki.
Ezen elűzöttek közül egy Konstantinápolyon keresz-
tül Rómába utazik, mint a' szomorú esemény hírnöke.
A' többi szerzetes pedig Trapezuntban maradt további
utasítást bevárandó; főnökük Tifliszben lakott.
Ezelőtt három évvel P a t e r T o m a s o A k a l t s i k b a n
meghalálozott, hol igen tetemes fekvő va-
gyont szerzett mint térítő, 's ez halála után egyene-
sen a' missiót illeté, mert ő mint szerzetes semmi va-
gyont nem bírhatott 's nem is szerezhette saját ne-
vére; erre azonban az orosz kormány nem figyelve
az említettnek halála után kihirdetetté, hahogy há-
rom hónap alatt az elhunytak törvényes örököse nem
jelentkeznek, a' javakat a' városi hatóság foglal-
landja el; 's ez végre is hajtattott, nem tekintve a'
szerzetesek nyilvános óvásira. Pört indítottak te-
hát az akaltsiki törvényszék előtt, de az ottlevő
mindkét bíróság előtt elveszték ügyüket, mellyet a-
zonban a' tífiszi főlebbviteli törvényszék részökre
kedvezőleg döntött el. Ezen felsőbb ítélet helyben-
hagyatása a' sz. pétervári igazgató synodustól vára-
tott, azonban parancs érkezik onnan, melly szerint
a' térítők következő 3 pontra eskettessenek meg:
Fogadják, hogy magokat a' mohilewi consistorium-
nak alávetendik; hogy élethosszig orosz alattvalók
maradnak; 's hogy végre semmiféle külföldi egy-
házi főnököt nem ismerendnek el 's végre külfölddel
még magányügyeikben sem levelezendnek. A' szer-
zetesek ezen parancsnak nem hódolhattak, 's ezért
minden további halogatás nélkül karhatalommal ki-
üzettek, még a' néptölsémbucszhattak el 's minden lé-
pésökre egész a' határig szoros felvigyázat volt. Az
orosz kormány ugyanazon politikát lépteté életbe itt,
mellyet gyakorlott Lengyelország fölött.

Lengyelország.

Czári rendelet következtében Lengyelország
eddigi 8 kerülete öre csökkentetik. A' sandomiri
's kielcei: r a d o m i, a' kalisi és masszóviai: v a r s ó i
kerület név alatt egyesítették, végre a' lublini kerü-
lethez foglaltattott még Podlachia is. Ez újdun ala-
kult három kerület fővárosai: Radom, Varsó és Lub-
lin. A' többi kerület előbbi állapotjában maradt.

30dik szám.

Gyümölcsfa- egyéb külföldi fanemek 's virágnövények eladása.
Főmelt. Bathyáni Filöp hg ur enyéngi urodalma enyéngi udv. kertjéből éven-
kint több nemesített alma- körtve- cseresznyefa darabja 30 kr., 24 kr., 20 kr.
pengőn, ugyszinte jeles külföldi fanemek róza és egyéb virágnövények kész-
pénzítés mellett a' legjutányosb áron eladatnak, Kelt Enying mart. 25. 1845. 2—3

„Pannónia térképe a' harmadik században“ készítése
alkalmakor csak bizonyos számú példányokat szándéklottam nyomtatni, de több tu-
dós barátim hathatós felszólítására feltémet megváltoztatám. Minthogy ezen mun-
kámmal nem nyereszkedés elvét magamra ethikailag kötelezőnek tekintem, kije-
lentem, hogy ezen munkámat közrebocsátván, a' bejövendő pénz ³/₄ részét az árvai,
¹/₄ részét pedig a' szepesi szegényeknek küldendem olly móddal, hogy a' könyvek
's térképek szerzésére 's rézmetszésre tett tetemes költségimet—fáradságom szinte
számba nem vétetvén — egyáltalán viszapótoltatni nem kívánom, hanem csak a'
papír, nyomás és az emberszerető derék Conci ur részére járandó igen mérsékelt bi-
zományi díjt vonandom le. A' munka belbecsét ítélek meg a' tudósok. Külső alakja
mindeu honfit annyival inkább kielégíthet, minthogy honunkia által vésetett, 's itt
készült első aczélhengerű nyomdán pesti fi által nyomtatott nemzeti papírra, ennél-
fogva ki ezen műből vesz, az a' szenvedő emberiség vigasztalása felett a' nemzeti ipart
is előmozdítja. Egy példány ára 1 f. p. p. fiumei velinen 12 kr. rral több, kapható Conci
ur műtárában a' váci utcában. Kérve szólitok fel tehát minden emberbarátot, tör-
vényhatóságot, társulatot, és szerkesztőséget, a' ezélt tekintve, vevésre, és vevők
szerzésére. Igen le lennék kötelezve, ha a' t. cz. vevő urak becses neveiket megtud-
hatnám, mert a' tisztelt közönségnek utólsó fillérig fogok számolni. Pesten kívül
megjelenő hirlapok e' jelentés 's ajánlat felvételére megkéretnek. Barkóczy R o s t y
Z s i g m o n d.

ÉRTESÍTŐ.

1845

A' tolnai Szeder-selyem-egylet az alapszabályok értelmében ez esztendőben
következő selymállalat iránt tartandó tavaszi és tisztújító közgyűlése april hó-
nap 21d. napján fog Szegzárdon a' ns megye házában reggeli 10 órakor tartatni,
mellyre a' t. cz. részvényes urak 's általában minden ügybarát szivesen meghi-
vatnak. Egyszersmind kéretnek a' részvényes urak, hogy f. 1845ik esztendőre
járó részvénytartozásukat a' kihiresztelés napjától kezdve majus 15d. napjáig, a'
mult évekről elmaradtakat pedig julius 31ik napjáig fizessék vagy fizettessék le
Albanich Gy. János egyleti pénztárnok urnál Szegzárdon, különben az alapsza-
bályok 16ik szakasza értelmében a' kijelelt határidőn túl három hónap multával
a' folyó esztendői nyereséget, melly az egylet javára marad, elvesztik, ezután
is hat hónap alatt nem fizetők pedig az egyletből kitörölletnek 's az egylet ér-
tékeben fekvő részüket, ezen előre általuk elfogadott feltételnél fogva elvesz-
tik. Az 1845ik eszt. február 21én tartatott választmányi ülés határozata követ-
keztében. — Stann Ferencz egyleti jegyző. 3—3

Hirdetvény. Tek. Pest gyében helyzett Farnos helységben Péchy örök-
kösektől biróképen elfoglalt 67 hold kaszáló és szükség esetén több is f. aprilis
21ik napján említett helységben tartandó árverés útján el fog adatni. A' venni
szándékozók tehát érintett napon a' helységháznál reggeli 9 órakor leendő meg-
jelenés ezzel meghivatnak. Kelt Pesten aprilis 4én 1845. Z l i n s z k y J á n o r
t. Pest gyee főszolgabírája mint végrehajtó. 2—3

Meghívás. A' tek. Thesszéri Demédy nemzetséghez tartozó minden t. cz.
atyafiak folyó esztendei 's f. april hó 27ik napján, szokott mód szerint Peaten
tartandó nemzetségi gyűlésre ezzel tisztelettel 's alázatosan meghivatnak. Kelt
Pesten april 6kán 1845. Bényey László m. k. h. ügyész. 1—3

